

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Геолого-географічний факультет
Кафедра економічної та соціальної географії і туризму

Силабус курсу

«УРБАНІСТИЧНЕ ГЕОПЛАНУВАННЯ»

Обсяг	Загальна кількість: кредитів 3; годин - 90; залікових модулів - 1; змістовних модулів - 3
Семестр, Рік	3 сем. / 2 р.
Дні, Час, Місце	за розкладом занять
Викладач (і)	Шашеро Антоніна Миколаївна; кандидат географічних наук, доцент кафедри економічної та соціальної географії і туризму
Контактний телефон	095 07 08 155
E-mail:	laboratorygis@ukr.net
Робоче місце	кафедра економічної та соціальної географії і туризму
Консультації	очні консультації: середа з 14.00-15.00

КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація зі студентами буде здійснюватися наступним чином:
e-mail: laboratorygis@ukr.net, Viber, Telegram, Google Classroom, Zoom/
телефон: 095 07 08 155
аудиторія: за розкладом

АНОТАЦІЯ КУРСУ (місце даної дисципліни в програмі навчання; мета курсу; тематика)

Предмет вивчення дисципліни - «Урбаністичне геопланування» є ідея вирішення проблем об'ємно-просторового і територіального розвитку міст і регіонів, реконструкції міських територій, збереження пам'яток архітектури та містобудування, покращення міського середовища в умовах сталого розвитку міст. У міському середовищі найбільш гостро проявляються всі соціальні проблеми і протиріччя. Тому першочерговими містобудівними завданнями є вивчення закономірностей і тенденцій розселення, функціонування різних містобудівних об'єктів, міських транспортних систем. Технологічні потреби глобальної економіки різко змінюють характер, вимагаючи, щоб сучасні науковці володіли набагато ширшим спектром ключових компетенцій.

Пререквізити і постреквізити курсу: лекційний курс та практичні заняття з курсу «Урбаністичне геопланування» є однією з професійно орієнтованих дисциплін, що викладаються майбутнім фахівцям з географічних основ природокористування та регіонального і муніципального розвитку. На базі отриманих знань з дисциплін: «Економіка природокористування», «Економічна і соціальна географія світу», «Основи регіональної економіки», «Основи суспільної географії»; «Геодемографія» і т.д. закладається підґрунтя розуміння такого складного соціально-економічного процесу, як впорядкування територій міст та приміських зон для сталого розвитку регіонів.

Мета курсу «Урбаністичне геопланування» є вивчення принципів та правил розпланування території сучасного міста; та приміських зон як важливої сфери науково-дослідної та проектно-планувальної діяльності. Вивчення теоретико-методологічних основ та набуття практичних навичок дослідження територіальної організації в межах міських та приміських територій. Дана дисципліна спрямована на розуміння пріоритетних напрямків сучасної вітчизняної суспільної географії. Одним з яких на даний час є

планування територій (геопланування) на різних рівнях. Визначення концепції урбанізації. Проблем і принципів формування міського середовища. Визначення ролі міст в загальній системі розселення населення України.

Завдання дисципліни:

- отримати загальне уявлення про усю сукупність проектно-планувальних робіт, а також визначити роль і місце в цій сукупності урбаністичного геопланування;
- знати теоретичні, методичні і прикладні аспекти планування територій населених пунктів (міст);
- вміти оцінювати можливості геопланувальних розробок в сучасних соціально-економічних умовах для поліпшення стану та сталого розвитку міських територій;
- навчитись використовувати на практиці основи геопланувальні прийоми; засвоїти прийоми основ проектування житлового району, житлового комплексу (мікрорайону), ландшафтно-рекреаційної зони, організації транспортного і пішохідного руху в житловому районі, мікрорайоні, інфраструктура житлового району, мікрорайону

Очікувані результати. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати:** передові концепції, методи науково-дослідної та професійної діяльності на межі предметних областей планування урбанізованих територій; основні елементи, теоретичні основи формування та планування функціонування територій різного функціонального навантаження; роль географічної науки в планувальних дослідженнях; зміст і структуру робіт зі складання схем і проектів районного планування; етапність і послідовність виконання проектно-планувальних робіт при розробці Генеральних планів міст; особливості та проблеми планування різних функціональних зон у містах; особливості та проблеми планування приміських зон.

вміти: виявити основні проблеми і диспропорції в соціально-економічному розвитку урбанізованих територій; оцінити значення окремих факторів для можливостей перспективного розвитку урбанізованих територій; розробляти основні положення схеми планування населеного пункту в межах планувального району; застосувати отримані знання на практиці і розробити змістовні рекомендації щодо перспектив сталого та збалансованого розвитку урбанізованої території.

бути здатним:

- самостійно розв'язувати складні комплексні прикладні завдання, зокрема дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері геодезії та землеустрою;
- приймати управлінські рішення щодо організації землеустрою, розробляти заходи з охорони земель та оцінювати їх наслідки на різних рівнях управління з дотриманням принципів сталого розвитку та вимог законодавства;
- організовувати співпрацю з поширення, аргументації висновків до фахівців і не фахівців із сфери геодезії та землеустрою.

Опанування цієї навчальної дисципліни забезпечує набуття здобувачами навичок і компетентностей, спрямованих на досягнення глобальних цілей сталого розвитку до 2030 року, що проголошені резолюцією Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 25 вересня 2015 року № 70/1 та визначені Указом Президента України від 30 вересня 2019 року № 722, зокрема:

Цілі навчання: набуття здатності розв'язувати складні комплексні прикладні завдання, зокрема дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері геодезії та землеустрою.

ОПИС КУРСУ

Форми і методи навчання

Курс буде викладений у формі: лекцій (**16 год.**) та практичних занять (**14 год.**), організації самостійної роботи студентів (**60 год.**) на денному відділенні.

Основна підготовка студентів здійснюється на лекційних та практичних заняттях, але у значній мірі покладається на самостійне вивчення предмета студентами денної форми

навчання під час семестру. Під час викладання дисципліни використовуються методи навчання: словесні (лекція, пояснення); наочні (демонстрація Power Point); практичні (практичні роботи); робота з підручником (під керівництвом викладача, самостійна робота студентів).

За джерелами знань використовуються такі методи навчання: словесні - розповідь, пояснення, лекція, інструктаж; наочні - демонстрація, ілюстрація; семінарські-дискусійні заняття тощо.

За характером логіки Пізнання використовуються такі методи: аналітичний, синтетичний, аналітико-синтетичний, індуктивний, дедуктивний.

За рівнем самостійної розумової діяльності використовуються методи: проблемний, частково-пошуковий, дослідницький.

Зміст навчальної дисципліни (перелік тем (загальні блоки))

Змістовий модуль 1. Історичний та науковий розвиток планування територій.

Тема 1. Наукові, методологічні і методичні засади планування територій.

Тема 2. Планування територій як предмет географічних досліджень. Взаємозв'язок з іншими науками.

Тема 3. Світовий досвід, передумови виникнення і історичний розвиток містобудування.

Змістовний модуль 2. Сучасні напрямки планування урбанізованих територій.

Тема 4. Просторова організація населення. Розвиток мережі поселень.

Тема 5. Типізація та класифікація населених місць. Особливості проектування.

Тема 6. Функціонально-територіальна структура міста.

Тема 7. Планувальна структура міста та архітектурна композиція міста. Форми планів міст.

Змістовний модуль 3. Планування та проектування різних за функціями зон.

Тема 8. Селітебна зона міста. Формування суспільних центрів.

Тема 9. Ландшафтно-рекреаційні зони міст та їх планування.

Тема 10. Генеральні плани міст України.

Визнання результатів, отриманих в системі неформальної/інформальної освіти

В рамках опанування цієї навчальної дисципліни здобувач може пройти освітні або професійні курси/тренінги, професійне стажування, онлайн-курси на масових платформах чи у системі громадянської освіти.

Пропонуються до розгляду такі курси, які можуть бути визнані як періодичний, поточний контроль та/або бонусні бали (за бажанням здобувача): *курси навчальних платформ GEONIX, Julie's Data які пропонують зручний засіб саморозвитку і професійного зростання за відповідною спеціальністю/ міждисциплінарним дотичним напрямом.*

Здобувач має право також обрати самостійно освітню платформу та курс, які відповідають змісту цієї навчальної дисципліни.

Результати, отримані в системі неформальної/інформальної освіти, засвідчуються відповідним сертифікатом, де вказуються обсяг годин (або кількість кредитів ЄКТС) та здобуті компетентності та результати навчання. Такі результати можуть бути зараховані як результати поточного, періодичного або підсумкового контролю за цією навчальною дисципліною за процедурами, визначеними «Положенням про порядок визнання у вищій та фаховій передвищій освіті результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти в Одеському національному університеті імені І. І. Мечникова та відокремленому структурному підрозділі «Фаховий коледж ОНУ імені І. І. Мечникова» https://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/documents/polozennya/polozhennya_neformalna_osvita_2024_final.pdf

ОЦІНЮВАННЯ

Поточний контроль: усне індивідуальне та фронтальне опитування, понятійні диктанти, оцінювання виконання практичних робіт (картосхеми, таблиці, програми), доповідей і презентацій, самостійних письмових робіт, поточне тестування.

Періодичний контроль: контрольна робота (тестування) за кожним змістовим модулем; оцінювання індивідуального навчально-дослідного завдання (ІНДЗ).

Підсумковий контроль: іспит (за навчальним планом) у письмовій формі (тестові завдання та теоретичні питання) або в усній формі за екзаменаційними білетами; за рішенням кафедри в умовах воєнного стану може проводитися дистанційно.

Критерії оцінювання за різними видами роботи

Вид контролю	Кількість балів
Опитування, понятійний диктант, участь у дискусії (за тему)	від 0 до 2 балів
Виконання практичної роботи / завдання самостійної роботи (за тему)	від 0 до 3 балів
Контрольна робота (тестування) за змістовим модулем	від 0 до 5 балів
Підсумковий контроль – іспит	від 0 до 30 балів

Вид контролю	Бали	Критерії
Опитування, понятійний диктант, дискусія	1 (1–2)	відповідь фрагментарна, репродуктивна; у понятійному диктанті правильно визначено менше половини понять
	2 (3–4)	відповідь повна й аргументована, з використанням фахової термінології та прикладів; понятійний диктант виконано правильно; активна участь у дискусії
Практична робота / самостійна робота	1	завдання виконано частково, з помилками; картосхема або таблиця неповна
	2	завдання виконано за зразком у повному обсязі з окремими неточностями
	3 (4)	завдання виконано творчо, з використанням актуальних даних і додаткових джерел; результати презентовано аудиторії
Контрольна робота за змістовим модулем	0–5	тестова робота з 20 завдань; за кожну правильну відповідь – 0,25 бала
ІНДЗ	0-10	Характеристика генеральних планів міст (архітектурна композиція)
	0-5	картосхеми та презентація результатів картографічного дослідження логіка викладу, відповіді на запитання
Залік	0–20	тестова частина – 0–10 балів (20 завдань × 0,5 бала); теоретичне питання – 0–10 балів відповідно до критеріїв оцінювання теоретичної та практичної підготовки (див. п. 12)

Політика щодо дедлайнів та перескладання: У випадку пропуску заняття з поважних причин здобувач зобов'язаний виконати контрольну роботу за відповідною темою у позанавчальний час за погодженням з викладачем. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин.

Політика щодо академічної доброчесності: під час опанування навчальної дисципліни категорично не припускаються будь-які види порушень академічної доброчесності з боку як здобувачів вищої освіти, так й викладача. У разі виявлення та фіксації будь-якого виду порушення академічної доброчесності, до порушника будуть застосовані санкції, передбачені Законом України «Про академічну доброчесність» та внутрішніми нормативними документами Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Політика щодо використання штучного інтелекту: в ході опанування цієї навчальної дисципліни забороняється оприлюднення текстів, зображень, моделей, даних, інших результатів, згенерованих штучним інтелектом, як результатів власної академічної та навчальної діяльності, якщо це не дозволено умовами навчального завдання, а сам цей факт не зазначено в навчальному завданні чи супровідних матеріалах до нього. Під час проходження підсумкового оцінювання використання ресурсів штучного інтелекту забороняється.

Розподіл балів, які отримують студенти:

Поточний та періодичний контроль										Індивідуальне самостійне завдання	Підсумковий контроль (залік)	Сума балів
Змістовний модуль 1			Змістовний модуль 2				Змістовний модуль 3					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10			
1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-15	20	100
Контрольна робота за змістовним модулем 1 (1-5)			Контрольна робота за змістовним модулем 2 (1-5)				Контрольна робота за змістовним модулем 3 (1-5)-					

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів

Максимальна оцінка за тему складається з оцінки за опитування, понятійний диктант і участь у дискусії (0–2 бали;) та за виконання практичної роботи або завдання самостійної роботи (0–3 бали). Контрольна робота за кожним змістовим модулем проводиться у формі тестування (20 завдань × 0,25 бала).

Формула розрахунку суми балів: підсумкова оцінка = Σ балів за теми (T1–T10, максимум 65) + Σ контрольних робіт за ЗМ 1–3 (максимум 15) + залік (максимум 20) = максимум 100 балів. Результати, визнані за неформальною/ інформальною освітою, зараховуються замість відповідних складових поточного або періодичного контролю.

Перелік рекомендованої літератури

Основна література

1. Айлікова Г. В. Досвід розроблення «зонінгів» в інституті «Діпромісто». Досвід та перспективи розвитку міст України. Київ : Ін-т «Діпромісто», 2015. Вип. 28. С. 5–15.
2. Бортник С. Ю., Лаврук Т. М., Олещенко А. В., Тимуляк Л. М. Просторове та ландшафтне планування. Київ : ВГЛ «Обрії», 2022. 155 с.
3. Буяновський А. О., Шашеро А. М., Приходько З. В. Ключові фактори впливу на формування моделей розвитку міста. Вісник Одеського національного університету. Географічні та геологічні науки. 2024. Т. 296 вип. 2(45). С. 65–81. [https://doi.org/10.18524/2303-9914.2024.2\(45\).318032](https://doi.org/10.18524/2303-9914.2024.2(45).318032)
4. Вадімов В. М. Особливості просторового планування в умовах інтегрованого розвитку міст в Україні. (Практичний коментар). Полтава: Дивосвіт, 2019. – 132 с.

5. Гукалова І. В. Демографічні та соціальні чинники розвитку сільської місцевості в Україні: тенденції змін. *Український географічний журнал*. 2023. № 2. С. 35–47.
6. Лесик О. В., Тодорова О. Л. Просторове планування територій в Україні: державно-управлінський аспект. Наукові перспективи. 2021. № 4 (10). С. 88–105. Doi: 10.52058/2708-7530-2021- 4(10)-88-105
7. Моделі сталого розвитку: колективна монографія // за ред. О.М. Мартинюк. Підручники та посібники: Тернопіль, 2022. 400 с.
8. Мудрак О. В., Мудрак Г. В. Екологічна політика як пріоритетна складова стратегії збалансованого розвитку Вінницької області: Навчально-методичний посібник. Вінниця: ФОП Корзун Д.Ю. 2017. 69 с.
9. Національна доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна» / за ред. М. І. Згуровського. Київ : Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, 2017. 174 с. URL:<http://www.ua.undp.org/content/ukraine/en/home/Library/sustainable-development-report/sustainable-development-goals--2017-baseline-national-report.html> (дата звернення: 08.01.2025).
10. Палеха Ю. М.. Регіональне планування: методичний посібник. Київ: Логос, 2020. 224 с.
11. Сичук О. С., Буяновський А. О. Географічні передумови просторового планування територій громад в умовах реформ та воєнного стану в Україні (на прикладі Одеської області). *Науковий вісник Чернівецького університету: Географія*. 2025. Вип. 854. С. 170–179. DOI: <https://doi.org/10.31861/geo.2025.854.170-179>
12. Стратегічне планування розвитку об'єднаної територіальної громади: навч. посіб. / Берданова О. В., Вакуленко В. М., Валентюк І. В., Ткачук А. Ф. Київ, 2017. 121 с.
13. Топчієв О.Г. Мальчикова Д. С. Планування території: навч. посіб. Херсон: Грінь Д. С. , 2014. 268 с.
14. Шашеро А.М. Концепція каркасів антропогенно-техногенних навантажень/Топчієв О.Г, Сич В.А., Шашеро А.М. / *Український географічний журнал*. 2019. № 2. С. 18-26 (Scopus)
15. Шашеро А.М. Рекреаційні землі в планувальних розробках сьогодення / В.І. Тригуб, А.М. Шашеро // Вісник Одеського національного університету. Серія Географічні та геологічні науки. Одеса, 2021. Том 26, Вип. 2 (39) - С. 119 -134.
16. Шашеро А.М. Правовий режим земель рекреаційного призначення Доповіді 75-ої звітної інтернет-конференції професорсько-викладацького складу і наукових працівників (Одеса, 25-27 листопада 2020 р.) дистанційно на платформі ZOOM 26 листопада 2020 р.

Додаткова література:

1. Берданова О., Вакуленко В., Тертичка В. Стратегічне планування: навчальний посібник. Львів: ЗУКЦ, 2008. 138 с.
2. Дробенко Г.О., Брусак Р.Л., Свірський Ю.І. Стратегічне планування розвитку територіальних громад. Львів: СПОЛОМ, 2001. 118 с.
3. Запотоцька В., Гнатюк С. Житлова субурбанізація: практики трансформацій на прикладі міста Ірпінь. *Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка*. Серія Географія. 2021. Вип. 1/2(78/79). С. 32-39. DOI: <http://doi.org/10.17721/1728-2721.2021.78-79.5>
4. Запотоцька В. Ціноутворення на регіональних ринках житла, теоретичний та прикладний аспект. *Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка*. Географія. 2017. Вип. 66 (1), 67 (2). С.138-146. DOI: <http://doi.org/10.17721/1728-2721.2017.66.23>
5. Інструменти регіонального розвитку в Україні: навч. посіб. / за ред. Берданової О. В., Вакуленка В. М. Київ: НАДУ, 2013. 310 с.
6. Карпіщенко О. І. Іляшенко К. В., Карпіщенко О.О. Стратегічне планування : навч. посіб. Сум: Сумський державний університет, 2013. 446 с.

7. Карий О. Стратегічне планування розвитку міста. Львів: ЗУКЦ, 2007. 317 с. Куйбіда В.С., Білоконь Ю.М. Територіальне планування в Україні: європейські засади та національний досвід. Київ: Логос, 2009. 108 с.
8. Олійник Я. Б., Запотоцький С. П., Запотоцька В. А. Ринок житла Київського регіону: суспільно-географічний вимір : монографія. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2019. 172 с.

15. Електронні інформаційні ресурси

1. Верховна Рада України: законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>
2. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>
3. Наукова бібліотека ОНУ імені І. І. Мечникова та репозитарій eONUar. URL: <https://lib.onu.edu.ua>; <https://dspace.onu.edu.ua>